

Alkohol-betegek műtéti előkészítése, a megvonási tünetek kezelése

Ökrös Ilona

**B-A-Z Megyei Kórház és Egyetemi Oktató Kórház
Miskolc**

Debrecen, 2006.12.06.

Az alkoholizmus, mint probléma

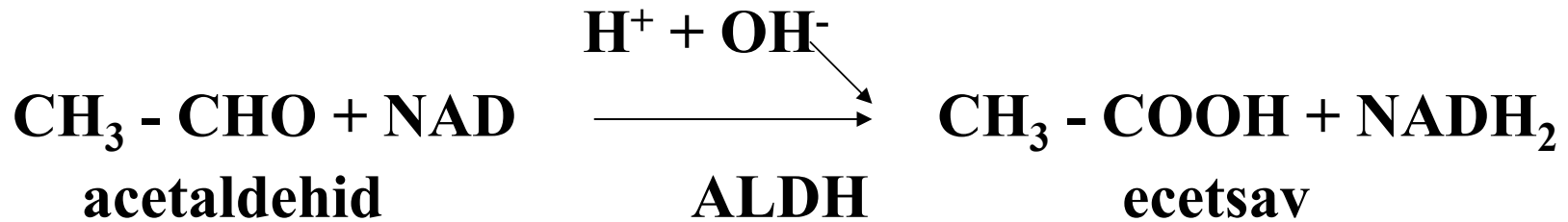
Magas prevalencia

- minden 2. politraumatizált beteg (?)
- minden 2. felső GI traktus daganata

Nő a morbiditás és mortalitás

- infekciós ráta ↑
- kardiális komplikációk
- vérzés-alvadási zavarok
- ~ 8 nappal nő a kórházi tartózkodás ideje
- $\cong$ 15 nappal nő az intenzíves tartózkodási idő
- mortalitás nő: trauma után 40% vs. 15%
intenzív osztályon 50% vs. 26%

Az alkoholos anyagcsere

ADH = alkohol-dehydrogenase

ALDH = aldehyd-dehydrogenase

Az alkoholos anyagcsere következményei sejtszinten

Szomatikus- és májsejtek (de valamennyi érintett)

- 1. Az oxidatív foszforiláció gátlása (energetikai deficit)**
- 2. A mitochondrium membránjának károsítása**
- 3. Az endoplasmás retikulum funkciójának csökkenése**
- 4. A membránfunkció károsítása - az i.c. enzimek „kiszivárgása”**
- 5. Fehérjeszintézis gátolt**
- 6. Mikrotubuláris transzport-gátlás a (szintetizált fehérjék kiáramlása ↓)**

Alkoholos anyagcsere jellemzői

Elsősorban a májfunkciót gátlása miatt

1. Hypoglycaemia (glyconeogenesis ↓, glycogenolysis ↓)
2. Fehérjeszintézis gátolt (hypalb. oedematosus)
3. Zsírsavoxidáció ↓ ⇒ zsírmáj
4. Laktátfelvétel ↓ ⇒ acidosis
5. Ketontestszintézis ↑ ⇒ ketosis
6. O₂-fogyasztás ↑ ⇒ anoxia iránti érzékenység csökkent

Laboratóriumi vizsgálatok

Nem sensitivek és kevésbé specifikusak

	Sensitivitás	Specifitás
GGT	59-93%	50-96%
SGOT	50-69%	44-92%
SGPT	47-58%	26-100%
MCV	25-91%	76-95%
CDT	76-91%	95-100%

CDT = transferrin isomerje

(carbohydrat-deficient transferrin)

1976 óta ismert, alkoholbetegek liquorából

Alkoholos májbetegség

Zsírmáj	macrovasc. steatosis	gyakran tünetmentes	reverzibilis
Alkoholos hepatitis	sejtnecrosis gyulladásos	étvágytalanság nagyobb, érzékeny máj, icterus láz, ascites	reverzibilis
Cirrhosis	fibrosis	hep. enceph. ascites, nevusok tremor, here- atrophia HRS	irreverzibilis

Mikor találkozunk alkoholos/alkoholista beteggel?

1. Aneszteziológia

- akut műtét**
- tervezett műtét**

2. Intenzív terápia - alkoholista beteg

- egyéb okok miatt**
- alkohol-megvonás tünetegyüttese miatt**

Nem minden ittas (részeg) beteg alkoholista!

Akut műtét, ittas/intoxikált beteg

Helyzetfelmérés:

- tudatállapot, nyugtalanság mértéke**
- keringés-légzés-reflexek**
- mikor evett-ivott? – mindig telt gyomor!**
- milyen a sérülés/betegség jellege?**
- konzultálni sebésszel**

Életmentő műtét

operálni

Akut műtét, ittas/intoxikált beteg

Akut intoxikáció láthatóan nincs, a műtét halasztható

- megvárni, míg kijózanodik

infundálás

meprobamat p.os

Haloperidol (1 amp.) és Seduxen (2 amp.)i.m.

(esetleg i.v. 1-1 amp.)

- azt követően minél hamarabb megoperálni!

Akut műtét, anesztézia

1. mindig dehidrált, hypovolaemiás

- műtét előtt = 1000 - 1500 ml infúzió
- = hólyagkatéter megfontolandó
- = Haloperidol lehet

2. mindig teltyomrúnak tekintendő!

3. laboratóriumi vizsgálat: mint előbb

4. inkább narkózis - intubálás

- BDZ nem - inverz reakció lehet
- kevesebb anesztetikum szükséges

barbiturát, propofol, opiát
succinilkolin!!!

5. regionális anesztézia inkább nem. Spinal megfontolható.

Akut műtét előtt (amennyiben van rá idő)

- laboratóriumi vizsgálatok**
  - vérkép, thrombocyta**
  - INR**
  - ion → ascites esetén**
(- vesefunkció)

Tervezett műtét

1. Ambulancián jelenjen meg

2. A műtétnek megfelelő teljesskörű előkészítés

3. Az alkoholizmus okozta eltérések explorálása

- anamnézis

- gastrointestinális, neurológiai tünetek

- máj parenchimás v. vascularis decompensatiojának tünetei

- tápláltsági állapot felmérése

- laboratóriumi diagnosztika

- cardiomyopathia

4. Regionális anesztézia és narkózis egyaránt lehet

- nagyobb az anesztetikum-igény

- LA lebontása lassúbb!

Alkoholmegvonás

Évszázadok óta ismert, de csak az 1950-es években írták le, mint az opiát- és barbiturát-megvonás analógiáját.

Háttére: komplex metabolikus zavar

- akut**
- krónikus**

Nem alkoholfüggő egyéneknél egyszeri excesszív italozás után

- 4-6 óra múlva**
- nyugtalanság, irritabilitás**
- vegetatív izgalmi tünetek (émelygés, hányinger)**
- vaszkuláris fejfájás, fénykerülés**

Alkoholmegvonás tünetei

Formái

- relatív megvonás
- abszolút megvonás

Tünetek oka a CNS túlstimulálása

(csökkenő inhibitoros, fokozott excitációs működés)

1. Vegetatív-szomatikus tünetek

- RR ↑, P ↑
- hányás, hasmenés
- verejtékezés

2. Neurológiai tünetek

- anisocoria lehet
- koordinációs zavar
- élénk saját reflexek
- fokozott motoros aktivitás (tremor)

3. Psychés

- desorientáció, hallucináció

Tünetek kialakulása

- 6-8 óra után** → **tremor**
- 8-12 óra után** → **percepciós zavarok**
- 12-24 óra után** → **elvonási tünetek**

Lehet: enyhe - súlyos szimptomás - delirium tremens

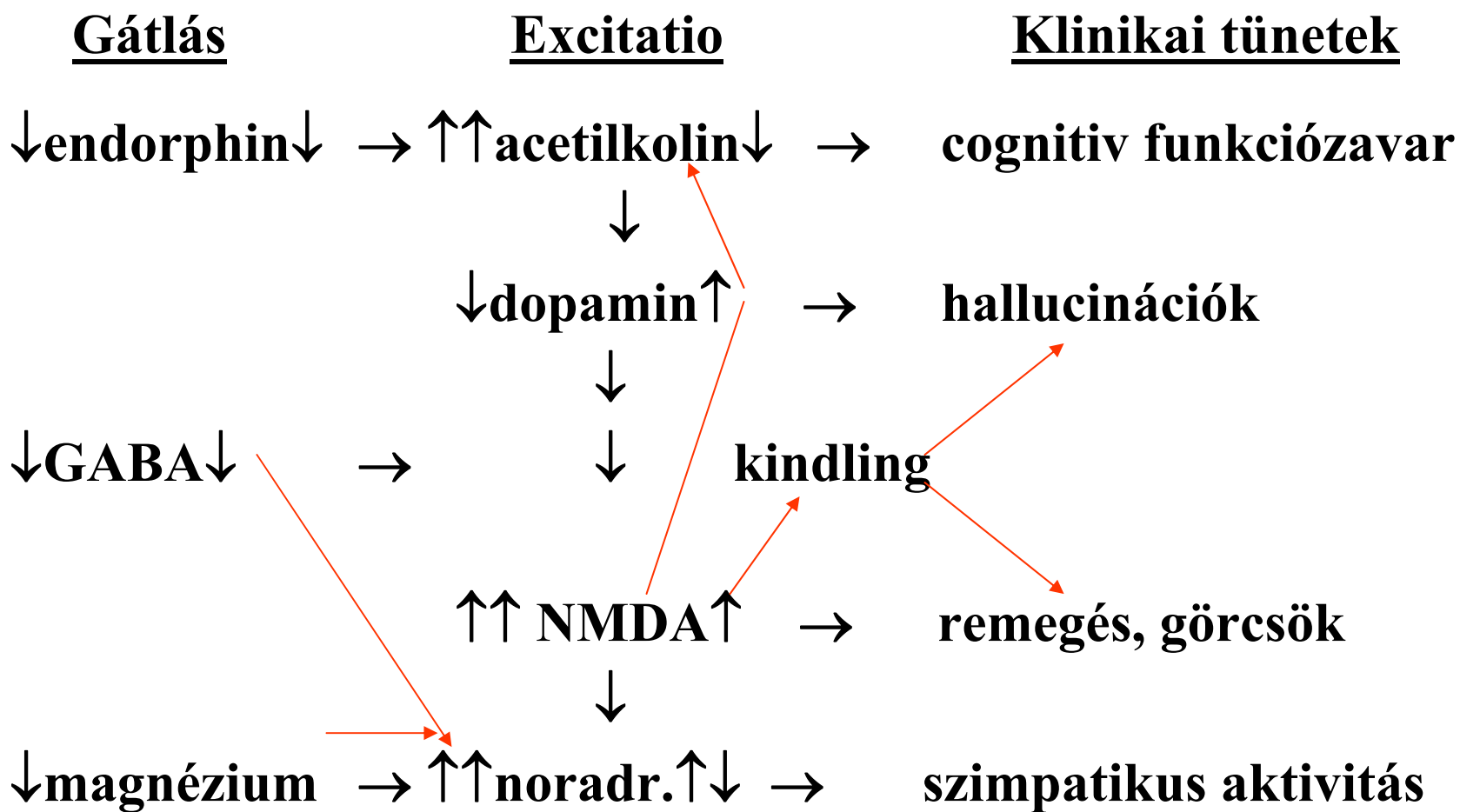
Intenzív osztályon különösen nehéz a diagnózis

- intubált**
- eszméletlen**
- szedáció, fájdalomcsillapítás**

Alkoholmegvonási tünetegyüttes

Életveszélyes állapot!

Alkoholbetegek megvonási tüneteinek profilaxisa - p.os, enterális v. parenterális

- α_2 -agonista	clonidin
- benzodiazepin	diazepam
- v. meprobamat	
- major tranquillqns	haloperidol
- thiamin	B1-vitamin
- szelektív β -blokk.	metoprolol

Megvonásos tünetek - delirium tremens

Kimeríti az intenzív osztályos felvétel kritériumait

- korai, agresszív kezelés**
- akár intubálás, lélegeztetés**
- cardiomyopathia!**

Megfelelő - individuális dózisokkal akár 24 óra alatt teljes
reverzió lehetséges!

Delirium tremens kezelése

Lehetséges:

- enterálisan v. parenterálisan

Gyógyszerek

- mint előbb, emelt dózisokban, ill. rövidebb időközökben

(clonidin, BDZ, haloperidol, szelektív β -blokkoló, thiamin (alkohol nem!))

Gyógyszerhatások és mellékhatások

α_2 -agonista

A megvonásos tünetegyüttes noradrenalin vihar!

Kötődik:

- a locus coeruleus neuronjaihoz kapcsolódik**
- megakadályozza a NA felszabadulást az agykéreg egyéb területein (cortex), presynaptikus gátlással (α_2 -adrenerg receptor-stimuláció → gátló funkció!)**
- emeli a convulsios küszöböt, különösen BDZ-el**

Clonidin + haloperidol

- a küszöböt emeli, de**
- a QT-t nyújtja! - ritmuszavarok!**

Gyógyszerhatások és mellékhatások

α_2 -agonista

Mellékhatások

- **hypotensio (< 90 Hgmm syst.), a-v blokk (2°-3°)**
- **bradycardia (< 40/min)**
- **székrekedés**

Kontraindikáció

- **1° a-v blokk**
- **< 90 Hgmm syst. adequat folyadékbevitel mellett**
- **P < 45/min**

Kezelés időtartama

- **napok, de legtovább az α_2 -agonista maradjon!**

Gyógyszerhatások és mellékhatások

Haloperidol - BDZ

- önmagában is hypotensivék lehetnek!

B₁-vitamin

- a Wernicke-encephalopathia megelőzésére

Magnézium

- 3 x 1 g lehet, se-szint méréssel!

Intenzív ellátás - összefoglalás

1. Gyógyszeres kezelés alapvető

2. Szoros folyadékterápia

- hypovolaemia kezelése

- szívelégtelenség, ritmuszavarok

- májelégtelenség

3. Monitorozás

- teljeskörű

4. Törekedni az enterális gyógykezelésre

de a gastrointestinalis funkció gyakran zavart!

5. Általánosan leromlott állapot

Delirium tremens és anesztézia

Megvonási tünetegyüttesben műtét csak életveszélyes esetben vagy sürgős szükség esetén!

Anesztézia módszere

narkózis

amennyire lehet, előtte gyógyszerelni

Alkoholbetegek megvonási tüneteinek profilaxisa - p.os, enterális

- clonidin   2-3 x 75-150 µg**
- benzodiazepin   6-8 x 3,25-7,25 mg**
- v. meprobamat   3-4 x 3-6 tbl**
- haloperidol   4 x 2,5-5 mg**
- thiamin   3 x 20 g (3 x 4 tbl)**

(B1-vitamin)

- szelektív β-blokk. 1-2 x 50-100 mg**

Profilaxis-parenteralis

	bevezetés	fenntartás
clonidin	0,15 mg	0,3-1 µg/kg/h
benzodiazepin	5 mg	0,05-0,1 mg/kg/h
haloperidol	5-10 mg	4 x 2,5-5 mg
szelektív β-blokk.	100 mg	1-2 x 50-100 mg
thiamin	1g	4 x 20 mg
(Coccarboxylase)		
alkohol	esetleg igen	
	(pl. 4g, 2-4 g/h)	

Delirium tremens kezelése - per os, enteralis

	bevezetés	fenntartás
clonidin	0,15-0,6 mg	2-4 x 0,15-0,6 mg
BDZ	15 mg	8-12 x 7,5-15 mg
haloperidol	20 mg	max. 60 mg/nap
szelektív β-blokk.	100 mg	1-2 x 50-100 mg
thiamin	1 g	3 x 1 g
alkohol	nem!	

Delirium tremens kezelése - parenteralis

	bevezetés	fenntartás
clonidin	0,15-1,2 mg	2-6 mg/kg/h
BDZ	15 mg	0,1-0,2 mg/kg/h
haloperidol	20 mg	6 x 10 mg (max. 60 mg)
szelektív β -blokk.	100 mg	1-2 x 50-100 mg
thiamin	1 g	3 x 1 g
alkohol	nem!	

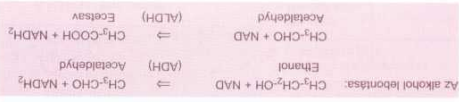
VII.14. tábla: Alkoholos májbetegség

Alkohol hatása az anyagcsere folyamatra

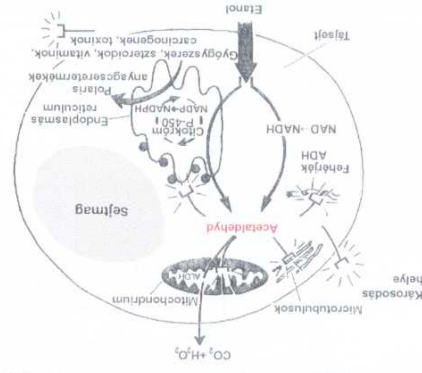
Hypoglycaemia (gluconeogenesis ↑)
 Zsírúj (zsír-savoxidáció ↓)
 Hyperlipaemia, acidosis, húgysavszint (veszélyesül ↓)
 Kétség (ketonosték ↑)
 Anoxia (műb. érzékenység O_2 -fogasztás ↓)

Az etanol toxikus hatása

A mitochondrium membránjának károsítása
 Az oxidatív foszforáció gátlása
 Az endoplazmias reticulum „átszivárgás” a membránon
 Az infraeszkálaris enzimek „átszivárgás” a membránon
 Fehérsvétesis-gátlás
 Mitochondriális transport-gátlás => májban szintetizált fehérék károsítása ↓

(ADH = alkohol-dehidrogenáz; ALDH = aldehid-dehidrogenáz)
 Az etanol-anyagcsere acetaldehid-kepződéshez vezet két úja a májsejtekben.

VII.15. tábla: Az alkoholos májbetegség klinikai megjelenése!

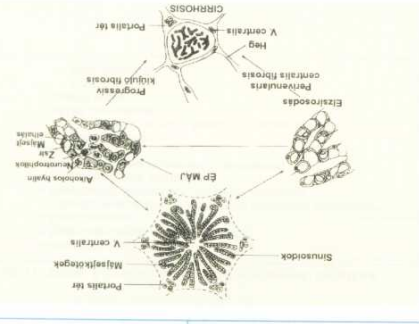
Prognózis	Tünetei	Patológia
Reversibilis	Gyakran tévesen	Macrovesiculáris
Reversibilis	Emélynés, hányás, étvágytalanság, icterus, érzkény, meggyöbedodott máj, fáz, ascites, oedema.	Majsejteltérés
Reversibilis	Súlyos, Hepatikus encephalopathia	Károsodott sejtekben (Mályor-teszt) Gyűléses, neutrophiák
Irreversibilis	Hepaticus encephalopathia, coma, icterus, pók-naevus, cirrh. splenomegalia, ascites, eryh. pancreas, férv. atrophia, flapping tremor	Microvadulások

Májcirrhosisos betegek leggyakoribb halál oka

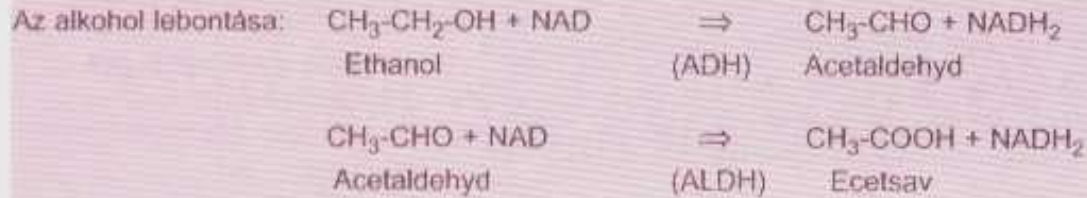
Alkoholos hepatitis
 labor diagnosztikája

1. Májelgőtensége
2. Intercurrens fertőzések
3. Gastritis és cirrhosis
4. Hepatorenalis szindróma
5. Hepatocelluláris carcinoma (3-6%)

Anaemia (rendszerint macrocytár)
 Leukocytosis (bakteriál vérfertőzés)
 AST ↑↑ (de < 300 IU/l)
 ALT ↑ (< GOT)
 Gamma-GT ↑↑↑
 Se Bilirubin ↑
 Se Albumin ↓
 MCV ↑
 ALP ↑↑

Mikrotubularis transport-gallás $\Rightarrow$ majban synthesált fehérjék kiáramlása $\downarrow$

(ADH = alkohol-dehydrogenase; ALDH = aldehid-dehydrogenase)

Az ethanol-anyagcsere acetaldehyd-kepződéshez vezető két fő útja a májsejtekben:

